

Comisia drepturile omului și relații interetnice

DECIZIE

pe marginea Raportului general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova pentru anul 2019.

În conformitate cu articolul 22 din Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 797/1996, și în temeiul art. 12 alin. (2) din Legea nr. 121/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, Comisia drepturile omului și relații interetnice adoptă prezenta Decizie.

Art. 1 – Se ia act de Raportul general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova pentru anul 2019, prezentat de către domnul Ian FELDMAN, Președintele Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității și de opiniile deputaților Comisiei drepturile omului și relații interetnice a Parlamentului Republicii Moldova, expuse pe marginea Raportului.

Art. 2 – Comisia a constatat că fenomenul discriminării continuă să fie o problemă la nivel național, care necesită măsuri concrete și efective pentru a reduce amploarea acestuia. Criteriile, care constituie baza discriminării în Republica Moldova în anul 2019, sunt de sorginte diversă, printre care: criteriul de sex și/sau gen (în 25% din totalul deciziilor de constatare emise de către CPEDAE în 2019); criteriul de limbă (în 22,5% din totalul deciziilor de constatare emise de către CPEDAE în 2019); criteriul de dizabilitate (13,75% totalul deciziilor de constatare emise de către CPEDAE în 2019); criteriul de vârstă/ statutul de pensionar pentru limită de vârstă (în 10% totalul deciziilor de constatare emise de către CPEDAE în 2019); criteriul de religie sau convingeri (în 6,25% totalul deciziilor de constatare emise de către CPEDAE în 2019); criteriul de opinie (în 3,75% totalul deciziilor de constatare emise de către CPEDAE în 2019) ș.a.

Art. 3 – Guvernul Republicii Moldova; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Afacerilor Interne; Consiliul Superior al Magistraturii; Primăria mun.

Chișinău, Primăria mun. Bălți vor examina recomandările, prevăzute de Capitolul V din Raportul general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova pentru anul 2019 (anexat), care rezultă din deciziile emise de către Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, și vor informa Comisia drepturile omului și relații interetnice despre implementarea recomandărilor, până la data de **30 noiembrie 2020**.

Art. 4 – Se recomandă Comisiilor parlamentare:

- reieșind din domeniile de competență, să desfășoare audieri publice pe platformă parlamentară pe marginea problemelor abordate în Raportul general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova pentru anul 2019;

- să contribuie la corelarea cadrului legal privind domeniul prevenirii și eliminării discriminării și asigurării egalității, inclusiv prin ratificarea Protocolului nr. 12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;

- în procesul de ajustare a cadrului legal să țină cont de recomandările expuse în Raportul general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova pentru anul 2019 .

Art. 5 – Prezenta Decizie intră în vigoare la data adoptării.

Doina GHERMAN,
Președinta Comisiei

CAPITOLUL V. RECOMANDĂRI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL PREVENIRII ȘI ELIMINĂRII DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURĂRII EGALITĂȚII

Parlamentul Republicii Moldova

- Să ratifice Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice;
- Să ratifice Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Să ratifice Protocolul Opțional la Pactul Internațional ONU cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale;
- Să ratifice Protocolul Opțional la Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități;
- Să ratifice Protocolul Opțional nr. 3 la Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului;
- Să adopte amendamentele la Legea 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și Legea nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității în conformitate cu recomandărilor formulate de organismele internaționale și regionale de protecție a drepturilor omului și alți actori relevanți cu expertiză în materie de nediscriminare;
- Să adopte pachetul de modificare a legislației pentru prevenirea și combaterea eficientă a infracțiunilor motivate de prejudecată și a discursului de ură;
- Să adopte proiectul de Lege nr. 33 din 06.02.2020 pentru modificarea art. 4 din Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, garantând pensionarilor cu domiciliul în Republica Moldova, dreptul de a beneficia de asigurare medicală gratuită din partea statului, indiferent de prestatorul pensiei și de schimbările ce pot surveni în partea ce vizează prestațiile sociale oferite acestora;
- Să reformuleze prevederea art. 5 alin. (1) din proiectul de Lege cu privire la acordarea indemnizației în cazul decesului unuia dintre soți, pentru că termenul „căsătorie” instituie o restrângere nejustificată a dreptului de a beneficia de această indemnizație pentru persoanele care sunt în concubinaj;
- Să demareze procesul de modificare a Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133/2016, pentru a institui alternativă declarării averii și intereselor personale, exclusiv în formă electronică pentru subiecții care au renunțat la IDNP în baza convingerilor religioase;
- Să modifice prevederile Legii nr. 296/1994 pentru interpretarea unor prevederi ale legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, astfel încât în categoria „represaților politici” să fie incluși și copii născuți în locurile de detenție indiferent dacă s-au născut din căsătorii încheiate înainte sau după represiune, sau născuți în afara căsătoriei;
- Să adopte amendamente legislative care să pună în aplicare prevederile art. 10 alin. (2) din Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale care prevede obligația statului de a asigura, „în ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților naționale, dacă persoanele solicită acest lucru și acolo unde aceasta corespunde

unei nevoi reale, în măsura posibilului, condiții care să permită folosirea limbilor minoritare în raporturile dintre aceste persoane și autoritățile administrative.”

Guvernul Republicii Moldova

- Să inițieze procedura de modificare a prevederilor art. 4 alin. (4) și alin. (5) din Legea nr. 1409/1997 cu privire la medicamente, astfel încât atât instrucțiunile de folosire a medicamentelor, cât și informația de pe ambalajele medicamentelor autorizate pentru uz în Republica Moldova (în special cele care sunt comercializate în farmacii) să fie disponibile cel puțin în limba română și limba rusă și, după caz, în alte limbi minoritare vorbite pe teritoriul Republicii Moldova;
- Să modifice Hotărârea Guvernului nr. 372/2010, în vederea ajustării prevederilor ce țin de asigurarea cu bilete de tratament balneosanatorial în mod egal tuturor angajaților, indiferent dacă dețin grad de dizabilitate sau sunt beneficiari de pensie pentru limită de vârstă;
- Să introducă în proiectul Codului funciar posibilitatea persoanelor cu dizabilități de a beneficia de atribuirea, în mod gratuit, a unui lot de teren pentru construcția unei locuințe individuale, în schimbul spațiului locativ dispus de autoritatea publică locală;
- Să propună completarea art. 20 din Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, prin reglementarea obligativității proprietarilor localurilor publice și/sau managerilor, administratorilor mijloacelor de transport public, de afișare a unui simbol pentru a indica că, în spațiul respectiv, este permis accesul câinilor-ghizi;
- Să ia măsuri urgente de accesibilizare a sediilor entităților publice care servesc nu doar pentru exercitarea dreptului la vot, dar și ca prestatori de servicii publice, pentru ca persoanele cu dizabilități să-și poată exercita drepturile;
- Să inițieze modificarea art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul muncii, ținând cont de jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene, care menționează că aplicarea acestor prevederi trebuie să fie precedată de o justificare obiectivă și rezonabilă, potrivită scopului urmărit, iar măsurile întreprinse trebuie să fie necesare și adecvate;
- Să redacteze textul literei c¹) alin. (1) art. 55 Codul muncii cu următoarea formulare: „c¹) cu lucrătorii imigranți”;
- Să inițieze armonizarea Legii nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală la Directiva 2013/33/ UE de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională, și anume prin completarea listei beneficiarilor de asigurare medicală din partea statului cu persoanele solicitante de azil din grupurile vulnerabile enumerate în art. 21 al Directivei;
- Să inițieze modificarea Legii nr. 274/2011 cu privire la integrarea străinilor, oferind străinilor condiții egale de acces pe piața muncii;
- Să modifice prevederile pct. 9 din Regulamentul cu privire la modul de stabilire și de plată a compensației pentru serviciile de transport aprobat prin Hotărârea de Guvernul nr. 1413/2016, astfel încât, cuantumul compensației trimestriale pentru serviciile de transport acordată persoanelor cu dizabilități să fie în concordanță cu necesitățile reale ale beneficiarilor.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale

- Să revizuiască Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de ocupare a forței de muncă pentru anul 2017-2021 și să introducă măsuri de stimulare în vederea agreării unui concept asupra dezvoltării instituțiilor de creșă și asigurarea implementării prevederilor Codului educației nr. 152/2014, privind încadrarea în instituții preșcolare a copiilor de la 2 ani, pentru ca părinții să aibă posibilitatea să se integreze mai ușor în câmpul muncii;
- Să revizuiască numărul de subvenții destinate angajatorilor, pentru a asigura incluziunea efectivă în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități;
- Să demareze procesul de modificare a prevederilor art. 7 alin. (2) lit. d) din Legea nr. 133/2008 cu privire la ajutorul social, astfel încât să prevadă o formulă diferențiată de calcul a venitului lunar minim garantat per familie, în dependență de gradul de dizabilitate și capacitatea de muncă a membrilor familiei solicitante;
- Să propună revizuirea indicatorilor de apreciere a bunăstării familiei prevăzuți în anexa nr. 5 a Hotărârii Guvernului nr. 1167/2008 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social;
- Să modifice prevederile pct. 19 alin. (3) din Regulamentul privind organizarea accesului populației la tratament cu analogi de insulină umană și vasopresină, aprobat prin Ordinul MS nr. 610 din 25 iulie 2016, astfel încât și persoanele non-cetățeni care contribuie la sistemul de asigurări medicale să poată beneficia de tratament;
- Să elaboreze programe de management al conflictelor (medic – medic; medic – pacient) pentru instituțiile medicale, astfel încât să nu se admită comportamente intimidante și ofensatoare atât în rândul angajaților, cât și a beneficiarilor de servicii medicale;
- Să demareze procesul de modificare a prevederilor normative, astfel încât să fie exclusă rubrica la care se indică codul-deficienței funcționale asigurând confidențialitatea datelor cu caracter medical al tuturor persoanelor;
- Să dispună schimbarea, în mod gratuit, a certificatelor de încadrare în grad de dizabilitate care conțin codul deficienței funcționale;
- Să modifice formularul nr. 079/e, pentru a exclude indicarea maladiilor/diagnosticului copilului cu substituirea pct. 6 cu sintagma „prezintă / nu prezintă risc iminent de infectarea a colectivității prin interacționarea acestora”.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

- Să revizuiască Regulamentul-tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II, aprobat prin Ordinul nr. 235 din 25 martie 2016, pentru a explicita noțiunea „ținută decentă”, astfel încât să nu se admită o interpretare eronată;
- Să instituie măsuri pozitive orientate spre facilitarea accesului persoanelor cu dizabilități auditive la învățământul liceal și învățământul superior;
- Să asigure ca disciplina limba străină, în instituțiile de învățământ special pentru elevii cu deficiențe auditive, să fie predată până la finalizarea ciclului gimnazial;

- Să revizuiască Instrucțiunea privind procedurile specifice de examinare a elevilor cu CES și Regulamentul cu privire la examenul național de bacalaureat aprobat prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 47 din 23 ianuarie 2018, din perspectiva reflectării măsurilor pozitive pentru elevii cu deficiențe auditive;
- Să emită o circulară către organele locale de specialitate în domeniul învățământului și instituțiile de învățământ la toate nivelurile, pentru asigurarea caracterului laic al educației, inclusiv (i) neadmiterea edificării și amplasării locașelor de cult în incinta sau pe teritoriul instituțiilor de învățământ, (ii) neadmiterea desfășurării ceremoniilor cu un caracter religios în incinta sau pe teritoriul instituțiilor de învățământ.

Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

- Să elimine cerința din Regulamentul-cadru privind modul de alegere a rectorului instituției de învățământ superior din Republica Moldova aprobat prin Ordinul nr. 9/2014, care prevede că candidații: „nu sunt și nu au fost membri ai vreunui partid politic în ultimii 5 ani”.

Direcția Generală Educație, Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău

- Să vegheze ca pe teritoriile instituțiilor de învățământ să nu se desfășoare activități religioase contrare principiului învățământului laic.

Instituțiile de învățământ

- Să întocmească un plan de acțiuni îndreptat spre accesibilizarea instituției și asigurarea acomodării rezonabile pentru elevii cu necesități speciale;
- Să întreprindă măsuri corespunzătoare de acomodare rezonabilă a procesului educațional pentru elevii cu tulburări comportamentale;
- Să întreprindă măsurile necesare pentru a nu admite influențarea religioasă a copiilor în incinta instituției preșcolare, inclusiv de a nu expune copiii la ceremonii religioase pe parcursul programului educațional;
- Să excludă din procesul educațional auxiliarele educaționale la disciplina „Educația moral – spirituală”, care reflectă în exclusivitate o religie, prezentând-o drept caracteristică a poporului român, deoarece educarea copiilor în acest sens nu contribuie la formarea acestora în spiritul diversității de valori.

Ministerul Afacerilor Interne

- Să înlăture simbolistica religioasă din holul instituției și să asigure protecția/salvgardarea neutralității serviciului public și a principiului secularismului.

Inspectoratul General de Poliție

- Să desfășoare un studiu prin care să fie analizate aspectele de gender în activitatea polițienească, cu implicarea Asociației Femeilor din Poliție;

- Să examineze din punct de vedere disciplinar acțiunile angajaților care comit fapte de discriminare și să organizeze instruirii tematice la subiectul abordarea bazată pe drepturile omului, pentru ca toate persoanele să se bucure de protecție egală din partea legii.

Direcția de poliție a mun. Chișinău

- Să întreprindă măsurile necesare în vederea executării dispoziției viceprimarului mun. Chișinău nr. 733-d din 01.10.2018 cu privire la sistarea lucrărilor de construcție neautorizate din str. Matei Basarab nr. 4, prin limitarea accesului neautorizat al persoanelor străine în curtea instituției de învățământ, cât și în incinta construcției.

Instanțele de judecată

- Să asigure numărul necesar de unități de traducători, pentru a garanta minorităților naționale accesul la justiție.

Pretura sectorului Râșcani

- Să întreprindă măsurile necesare în vederea executării dispoziției viceprimarului mun. Chișinău nr. 733-d din 01.10.2018 cu privire la sistarea lucrărilor de construcție neautorizate din str. Matei Basarab nr. 4, prin inițierea procedurii de demolare a construcției neautorizate și readucerea terenului la starea inițială.

Î.M. „Direcția troleibuze” mun. Bălți

- Să întreprindă măsuri corespunzătoare pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități la serviciile de transport public, inclusiv să instruiască, sistematic, șoferii privind deservirea nediscriminatorie a călătorilor.

Politicienii

- Să depună toată diligența pentru a da dovadă de mai multă responsabilitate în comunicarea pe rețele de socializare, cât și în pozițiile publice, abținându - se de la declarații și afirmații instigatoare la discriminare.

Mass-media

- Să nu admită sintagme care fac referire la originea etnică a persoanelor.

Angajatorii

- Să aplice măsuri de acomodare rezonabilă conform nevoilor persoanelor cu dizabilități;
- Să nu admită comportamente intimidante față de angajați în baza criteriilor protejate împotriva discriminării;
- Să respecte principiul de plată egală pentru muncă de valoare egală persoanelor restabilite;

- Să instruiască personalul în vederea prestării serviciilor în mod nediscriminatoriu și să asigure comunicarea eficientă cu clienții.

Companiile imobiliare

- Să elaboreze o instrucțiune metodologică de evaluare a cerințelor clienților din perspectiva nediscriminării și să instruiască agenții imobiliari în domeniul egalității și nediscriminării.